

DELTAGARNA VID SOLSTRÅKET VERKSTAD I SOLNA – EN INTERVJUUNDERSÖKNING

Sammanfattning

Tretton män, deltagare i verksamheten vid studiecirkeln Solstråkets verkstad sex månader under hösten 2004 har intervjuats, den yngste 20 år, den äldste 52 år. De intervjuade har ersättning från socialförsäkringen, socialbidrag eller arbetsmarknadsmedel.

Så gott som alla har trivts och känt sig delaktiga i verksamheten, men de har inte varit medbestämmande i den utsträckning som anges i syftet med projektet. I stället identifieras en viss hierarki. De har även lärt sig något som de inte kunde förut. Emellertid rapporterar bara fem personer att de idag gör andra saker nu jämfört med före tiden på Solstråket.

Slutsatsen är att studiecirkeln vid Solstråkets verkstad lockat en annan målgrupp än den som var avsikten. De som verkligen ingick i projektet hade emellertid stor nytta av det. De talar om projektet som ett "arbete" och att det borde få fortsätta. Deltagarna har emellertid inte informerats tillräckligt eller i god tid inför att försöket skulle upphöra i avvaktan vidare beslut.

Om Solstråket verkstad

Inledning

Solstråket verkstad startades 2004 av Studieförbundet Vuxenskolan (SV) och Solna stad som en studiecirkel för personer med psykiska och/eller sociala funktionsbegränsningar. Det övergripande målet för SV:s verksamheter rent generellt är att erbjuda kompetensutveckling och meningsfulla aktiviteter bland annat för bland annat denna målgrupp. SV ansvarar för cirkelverksamheterna med cirkelledare, som planerar cirklarnas innehåll tillsammans med deltagarna. Avgifterna subventioneras med projektanslag från Solna stads kultur- och fritidsförvaltning samt statliga bidrag bland annat.

Solstråkets verkstad

Verksamheten vid Solstråket startade i augusti 2004 som ett samverkansprojekt mellan SV och Solna stads socialförvaltning. Avsikten var att skapa en deltagarstyrd verksamhet, till exempel i form av socialt kooperativ och på sikt egen försörjning.

Solstråket utvecklades under hösten 2004 till en "studieverkstad"- en lokal där besökarna arbetade med konkreta projekt. Förebild var Handikappförbundens samarbetsorgans projekt för återvinning av datorer. Cirkelverksamheten tänktes beröra datateknik/datorkunskap, kunskap om Internet, Microsoft Office-utbildning, marknadsföring, försäljningsteknik, föreningskunskap, ekonomi och personlig utveckling samt hur man startar ett socialt, deltagarstyrt kooperativ.

Begagnade datorer samlades in, i första hand från Solna stad, för ombyggnad och byte av hårddiskar för att säkerställa att sekretessbelagd information inte återskapas, uppgradering och installation av programvaror. De renoverade datorerna försåldes sedan billigt. Framförallt marknadsfördes de bland grupper som har kontakt med socialtjänstpsykiatrin.

Syfte med projektet

Inledningsvis var syftet med projektet att det skulle utgöra en 'förstudie' i avsikt att undersöka förutsättningarna för att skapa ett större projekt. Människor med psykiska och/eller sociala funktionshinder skulle erbjudas möjlighet att lära sig använda IT-teknik, få möjlighet att ta del i samhällsutveckling och i synnerhet informationssamhällets speciella möjligheter samtidigt en personlig utveckling.

Driften av verksamheten tänktes således vara deltagarstyrd i form av ett socialt kooperativ bestående av både män och kvinnor. Återvinning och försäljning av äldre datorer, som annars skulle kasseras, tänktes inte bara leda till deltagarnas kompetensutveckling utan också erbjuda en mer beständig arbetsmarknadsnära verksamhet. Följande innehåll skulle enligt programmet erbjudas deltagarna:

- grundläggande pc-kunskap - hur en dator är uppbyggd
- återvinning för hållbar utveckling
- data med Internetkunskap
- att starta kooperativ/att vara behövd förbereds och påbörjas
- studiebesök hos något fungerande socialt kooperativ genomförs
- föreläsning av representant från KIC¹ genomförs för att stimulera, entusiasmera och ge råd och tips till projektdeltagarna – ”Hur skapar man ett kooperativt företag – processen från idé till start”.
- temakvällar hos KIC ”Att starta kooperativ – ekonomisk förening”.

Genomförande och organisering

Projektet genomfördes som en förstudie under sex månader finansierat via EU-medel. Arbetsförmedlingens rehabiliteringsenhet, Försäkringskassan, Socialtjänsten, tjänstemän i Solna stad, anhörigföreningar, lokalpolitiker med flera informerades om projektiden och förstudien. Deltagarna kunde ”remitteras” till Solstråket av dessa organisationer, men även av andra. Avsikten var att inleda studiecirklar, där deltagarnas behov och intressen skulle tillvaratas via en gemensam studieplan. För att genomföra denna del av projektet anställdes en studiecirkelledare av SV.

Solna stad hade sedan tidigare en lokal som kunde användas för en begränsad förstudie. Lokalen, som ligger centralt invid Råsundavägen, hade tidigare använts för liknande verksamhet, men stod nu tom. Hyran var låg. Det ansågs också vara en fördel att den inte låg intill andra träfflokaler, eftersom det bland personer intresserade av verkstaden noterats ett motstånd mot att bli identifierad med psykiskt funktionshindrade. Utrymmet i lokalen är begränsat, den består av två rum om tillsammans cirka 60 kvadratmeter, det saknas pentry men det finns en liten toalett. Rummen möblerades med begagnade kontorsmöbler från Solna stad

Projektgruppen utgjordes av en ansvarig chef från SV Solna-Sundbyberg och en cirkelledare anställd av SV samt en arbetsterapeut/projektutvecklare från Solna stad socialförvaltning. Cirkelledaren utsågs av SV till projektledare.

¹ Kooperativt Idécentrum i Stockholms län

En *styrgrupp* planerades även tillsättas, men bland annat på grund av omorganisation av socialtjänsten i Solna stad fanns ingen tjänsteman i beslutsfattande position som kunde ikläda sig uppdraget att representera förvaltningen hösten 2004. Visserligen bjöds representanter från Försäkringskassan, Företagarnas riksorganisation i Solna-Sundbyberg, Solna Stad och Sundbybergs kommun in för att diskutera inrättandet av en styrgrupp. Men det tycks som om detta enbart setts som ett informationsmöte. Projektgruppen kom därmed att bli utan styrgrupp under tiden för förstudien.

I augusti 2004 kallades representanter från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, psykiatriska öppenvårdsmottagningarna, personliga ombud i Solna och Sundbyberg samt handläggare och IT-samordnare från Solna socialförvaltning. 13 personer deltog i mötet, där de informerades om Solstråkets verkstad.

Deltagarna vid Solstråkets verkstad

Intervjuundersökningen - metod, urval och genomförande

I avsikt att undersöka deltagarnas syn på verksamhet gavs FoU-Nordväst i februari 2005 i uppdrag att genomföra en intervjuundersökning. Samtliga deltagare skulle intervjuas med ett frågeformulär med slutna och öppna svarsalternativ (se bilaga 1). Formuläret har utvecklats och modifierats efter en modell som presenterats av Socialstyrelsen under 2001 inför utvärdering av liknande verksamheter inom socialtjänsten.

Sjutton personer rapporterades varit deltagare vid Solstråkets verkstad. Tretton personer har intervjuats, nio personligen på Solstråket och fyra via telefon. De resterande fyra har inte gått att nå trots upprepade försök. Eftersom det handlar om ett litet material har data bearbetats och sammanställts manuellt. De personer som intervjuats personligen kom till verkstaden under två förmiddagar på en tid som gjorts upp av personalen. De som intervjuats via telefon har ringts upp från FoU-Nordväst efter det att de lämnat sitt godkännande till detta.

De intervjuade informerades om att FoU-Nordväst är en självständig enhet och att det som framkommer om dem som enskilda personer under intervjun inte delges någon annan. De informerades också om att deltagande var frivilligt och att de närhelst de själva ville kunde avbryta intervjun.

Deltagarnas bakgrund och väg till Solstråket

Det är bara män som har deltagit i projektet, trots att avsikten var att verksamheten skulle riktas även till kvinnor. Den yngste deltagaren var 20 år, den äldste 52 år. Åldersfördelningen i tre åldersgrupper framgår nedan:

Tabell 1. Åldersfördelning

20 – 25 år	4 personer
27 – 31 år	3 - " -
37 – 52 år	6
20 – 52 år	13 personer

Ungefär lika många personer var 31 år eller yngre som 37 år eller äldre.

Tabell 2. Högsta utbildning

- grundskola	7 personer
- gymnasium fullbordad	4
- högskolestudier, exam.	1
- d.o. oavslutade	1
S.a	13 personer

Även om hälften av de intervjuade enbart har grundskolekompetens, har tre av dessa personer gått vidareutbildning, fullföljt kurser inom Komvux eller motsvarande. Deltagarnas högsta utbildning från skolväsendet fördelar sig lika inom åldersgrupperna. En schematisk uppdelning i arbetslivserfarenhet efter ålder visar följande.

Tabell 3. Schematisk uppdelning - arbetslivserfarenhet efter åldersgrupp

20 – 25 år	arbeten utan krav på yrkesutbildning: kontors- & diversearbetare, praktik
27 – 31 år	arbeten med krav på yrkesutbildning – PC-/datatekniker
37 – 52 år	arbeten med krav på yrkesutbildning: programmerare, ljudtekniker, offsettryckare , yrkesförare

Den yngsta gruppen har haft arbeten som inte ställer krav på yrkesutbildning, medan det egentligen bara är ett par personer i båda de äldre åldersgrupperna som inte har någon utbildning alls och/eller erfarenhet av att arbeta med datorer.

Av de intervjuade deltagarna på Solstråket har sex personer ersättning från socialförsäkringen, fem uppbär försörjningsstöd från socialtjänsten och två har lönebidrag respektive annan ersättning från Arbetsförmedlingen. Det intressanta är att sex personer kom i kontakt med verksamheten på Solstråket via socialpsykiatrin. Andra vägar till verksamheten har varit via rekommendationer från handläggare på Försäkringskassan och socialtjänsten till lika delar. Det var alltså inte så att de som har ersättning från socialförsäkringen kom till Solstråket via Försäkringskassan, även om det också förekom, utan lika ofta var det den socialpsykiatriska verksamheten som inspirerade deltagarna till att söka sig hit.

De intervjuades deltagande vid Solstråkets verkstad

Det finns två grupper bland de intervjuade: nio personer som kom under augusti – september 2004 när verkstaden startade, fyra som kom i januari – februari 2005 alldeles innan försöksprojektet skulle avslutas. Den senare gruppens erfarenheter av verksamheten vid Solstråket präglas av två saker. Det första är att de knappt hinner börja innan de får besked om att verkstaden kommer att begränsa sina öppettider, om inte annat för en viss tid. För det andra har de i princip inte hunnit göra några mer omfattande erfarenheter av eller skapat sig någon mer ingående bild av Solstråkets verksamhet – vilket de själva är noga med att påpeka..

De flesta av de intervjuade besökarna rapporterar att de deltagit i verksamheten i stort sett alla dagar verkstaden haft öppet, det vill säga tre dagar i veckan. Några har "arbetat" där mycket mer, tillbringat alla dagar där och någon gång även helger. Det är enbart två personer som nämner att de inte varit regelbundna besökare, delvis för att de inte varit intresserade av att "hålla på med datorer".

Vad gjorde deltagarna på Solstråket?

På frågan om vad deltagarna *gjort* på Solstråkets verkstad säger de att – 'meckat med – skruvat och hållit på med datorer och sån't'. Uppgifterna kan sorteras in i tre huvudkategorier:

- tekniskt arbete med datorer/hårdvara
- administrativt arbete bland annat med programvara
- diverse uppgifter i form av att städa, röja undan och så vidare för att ge utrymme för det övriga arbetet

De tekniska uppgifterna innebar att destruera hårddiskar för att sedan installera nya. De administrativa har dels bestått i att installera ny programvara, dels i att bokföra insamlade och restaurerade datorer samt försäljningen av dessa. En intervjuad uppger att han arbetat med att skapa en hemsida för Solstråket, en annan har haft särskilt ansvar för kontakter med olika förvaltningar, organisationer, företag och andra för att samla in deras uttjänta datorer. En annan uppger att han organiserat arbetet i lokalen genom att mer eller mindre självpåtaget svara för att röja och hålla ordning bland alla sönderplockade datorer och tekniska detaljer som spriddes över lokalen. Diversearbetet bestod mycket av att just det. En deltagare uppger att han ”skött sammanträden och sån´t” – det vill säga uppgifter förknippade med sammankomster där arbetsfördelning och olika uppdrag diskuterats. En annan uppgift har varit att försälja datorerna och att instruera kunderna i hur de ska komma igång. Några av de intervjuade talar om att de fått ge kunderna rätt omfattande support, eftersom dessa varit ovana datoranvändare.

Studerar vi *den främsta arbetsuppgiften* i förhållande till tidigare arbetslivserfarenhet framkommer följande

Tabell 4. Vad deltagarna rapporterar att de gjort mest på Solstråket efter tidigare arbetslivserfarenhet i tre kategorier, antal personer= 13

Främst gjort på Solstråket	Tidigare arbetslivserfarenhet		total
	- utan krav utbildning	- krav på yrkesutbildn	
- diverse	1	1	2
- tekniska	2	5	7
- administration	2	2	4
total	5	8	13

Det är framförallt deltagare, som tidigare haft anställningar, intresse för eller utbildning för IT-arbete, som arbetat med de tekniska uppgifterna. Samtidigt har det funnits utrymme för den, som tidigare haft arbete med krav på viss utbildning, men som för tillfället inte förmått utföra uppgifter som kräver vissa kvalifikationer.

På frågor om deltagarna haft särskild, specifik arbetsuppgift framkommer att flera uppfattat att de delvis haft det, men att det inte varit tydligt formulerat. Det framstår i första hand som om de intervjuade har uppfattat verksamheten som ett gemensamt ansvar, samtidigt som några personer själva iklätt sig rollen som ansvarig för vissa uppgifter – vilket det alltså har funnits utrymme för.

Att deltagarna tycks ha uppfattat verksamheten som ett gemensamt ansvar knyter an till avsikten med Solstråket – verksamheten skulle vara deltagarstyrd. På en direkt fråga om de intervjuade varit med och bestämt saker i någon grupp eller motsvarande framkommer emellertid att endast fem personer uppger att så varit fallet. En följdfråga ställdes om de haft ett specifikt ansvar för någon uppgift, svarar lika många att så varit fallet. Ställer vi samman svaren på dessa frågor framkommer följande.

Tabell 6. Fördelning av svar om ansvar för arbetsuppgift, varit med och bestämt samt särskilt ansvar, antal personer

Särskild arbetsuppgift, med och bestämma & särskilt ansvar	3 personer
Särskild arbetsuppgift & särskilt ansvar	2
Enbart särskild arbetsuppgift	1
Enbart med och bestämma	2
Ingetdera	5
Summa	13 personer

Åtta av de intervjuade deltagarna rapporterar att de haft särskilda uppgifter och/eller varit med och fattat beslut om verksamheten. Men det är egentligen bara tre personer som uppger att de både haft ett eget ansvar för någon arbetsuppgift, varit med och fattat beslut och haft något särskilt ansvar inom projektet. Detta resultat kan betyda att det funnits en viss hierarki bland deltagarna. Bara en av de tre som rapporterar att de haft både ansvar och varit med och bestämt har haft arbete som kräver viss utbildning.

Nya erfarenheter?

De allra flesta uppger att de trivs bra med de andra deltagarna på Solstråkets verkstad. Även om i stort sett alla säger att de kunnat välja att arbeta med sådant de tycker om, så menar ändå sex av de intervjuade att de hellre arbetat någon annanstans. Fem av dessa sex ingår också i gruppen om sju som har egna planer för förvärvsarbete.

En central fråga för Solstråket är om deltagarna lärt sig något nytt och/eller fått nya erfarenheter. Nio personer säger att så varit fallet, men det är bara tre som menar att det varit *helt* nytt för dem. På en kompletterande fråga rapporterar alla dessa nio och ytterligare två personer att de lärt sig något som de inte kunde förut. Fem deltagare säger sig ha lärt sig nya tekniska detaljer om datorer, dess uppbyggnad med mera. Tre talar om att de lärt sig nya program, tre nämner mer sociala aspekter som att arbeta i grupp, hur föreningar fungerar och hur en affär fungerar.

Men har något förändrats? Gör de intervjuade andra saker idag, jämfört med tiden innan kontakten med Solstråket? Det är egentligen bara fem av de intervjuade som rapporterar att de gör ”andra saker” nu, jämfört med tidigare. Alla fem tillhör gruppen som menar att de lärt sig något nytt. Två av de intervjuade går upp på morgonen nu, har fasta tider alternativt håller tider – från att tidigare ha vänt på dygnet. En person planerar att delta i studiecirkel, en annan säger att han mår bättre nu därför att han känner att någon behöver honom – han ger numera support till avnämare som saknar datavana och köpt Solstråkesverkstadens renoverade datorer.

Om förhållandet till datorer

Deltagarna vid Solstråket tycks vara en grupp förhållandevis vana datoranvändare. Det intrycket förstärks av att *alla* sitter vid dator också hemma. I stort sett alla är dagligen inne på Internet. Alla intervjuade menar också att det finns något som är särskilt bra med datorer, framförallt för att söka information samt att det är ett bra redskap. Det är egentligen bara två personer som talar om att datorn är särskilt bra för mer fritidsbetonade aktiviteter som att spela spel eller multimedia.

Men de intervjuade ser också nackdelar. Alla utom två menar att det finns avigsidor. Utöver en del sociala konsekvenser som att man blir stillasittande, inte kommer ut eller loss från skärmen nämns att datorer och Internet kan användas kriminellt, för särintressen och tveksamma grupper. En deltagare nämner till exempel spridning av datavirus, en annan

ideologiska grupperingar och exemplifierar med nynazister. En annan deltagare ifrågasätter nödvändigheten av att alla samhällets funktioner ska datoriseras, som i affärer eller vid läkarbesök. Denna kommentar ligger nära de intervjuade, som lyfter fram problem med samhällets sårbarhet när tekniska problem uppstår.

Samtidigt som alla intervjuade framstår som rätt kvalificerade datoranvändare framgår det inte att de - med ett undantag - rapporterar att de sökt arbete via nätet eller att de läst kurser, studerat på distans eller motsvarande denna väg.

Övriga kommentarer

Efter att alla frågor i formuläret besvarats, frågade jag om de intervjuade själva ville säga något om Solstråkets verkstad, som inte berörts av intervjufrågorna. Elva personer hade något ytterligare att säga. Fyra temata kan identifieras i dessa berättelser.

”Poff” - så upphörde det!

Flera av de intervjuade kommenterar att projektet inte fortsatte, att de var *”tråkigt att det blev som det blev”* (citat från en av deltagarna). En annan intervjuad tycker att det kom som en kalldusch att det inte skulle fortsätta, att det hade behövts mer information om det från början, gärna skriftligen. Just denna besökare menar att det *”--- det finns inget bättre än det här!”* Ytterligare en pekar på att flera besökare just kommit i gång i dagliga rutiner och då blir det problem när det *”poff – bara försvinner”*.

- God och utvecklingsbar idé

En deltagare pekar på det unika i att verksamheten erhållit gratis licenser (MAR) och material från Microsoft. Det är flera andra som också lyfter fram den goda affärsidén – att återanvända gamla datorer – den idén, säger en person, är *”klockren”*, bortsett från att det finns en miljöaspekt. Men inte bara den delen av verksamheten lyfts fram, utan flera menar att det finns mycket kvar att utveckla, som att starta ett IT-café med kursverksamhet.

- Gemenskap i projektet

Att det har varit en trevlig gemenskap och samhörighet inom projektet kommenteras av nästan alla. Det har inte bara varit något att göra, mer än bara någon sorts sysselsättning. Cirkelledaren har uppfattats som en bra person med rätt kompetens, som har lyssnat och velat ta reda på vad deltagarna haft att säga.

- Samarbetet mellan SV, socialtjänsten och projektet

Ett par personer berör frågan om bristerna i samarbetet mellan studieförbundet SV, Solna stads socialtjänst och projektet. Några av intervjuade menar att den målgrupp som både SV och socialtjänsten menat skulle ta del av verksamheten har varit fel. Deltagare som de fört in i verksamheten har inte klarat av arbetsuppgifterna - för dem har det mer handlat om sysselsättning. För projektet har emellertid teknisk kompetens och förmåga varit viktigast. Men det har inte SV och socialtjänstens företrädare förstått, säger de intervjuade, eftersom de själva inte har den kunskapen.

Analys och slutdiskussion

De tretton deltagare vid Solstråkets verkstad som har intervjuats i denna undersökning framstår som förhållandevis rutinerade datoranvändare. Trots det har de - med ett undantag när - inte sökt arbete, läst kurser, studerat på distans eller motsvarande via Internet. En

tolkning är att deras datoranvändning begränsas till ett par givna områden. Men framförallt tycks erfarenhet av den tekniska delen överväga – de ”meckar” med datorer som andra med bilar eller motorcyklar.

En intressant iakttagelse är att flera deltagare kommer via socialpsykiatri till Solstråket. Det väcker en fråga om vilka dessa deltagare egentligen är. Det är anmärkningsvärt många i gruppen som har viss utbildning och/eller haft sådant förvärvsarbete som rör datorer – som PC-tekniker, programmerare och annat som förutsätter teknisk förtrogenhet. Men det är bara enstaka personer som läst på högskola. Samtidigt tillhör de flesta generationer födda på 1960- och 1970-talet, som många gånger är självlärd. Kan det vara så att dessa män tillhör en grupp som sedan unga år har hållit på med datorer, som inte utbildats sig mer ingående utan är autodidakter och som ändå hittade någon nisch där deras erfarenheter gick att använda under IT-boomens första årtionden. När sedan IT-sektorn som arbetsmarknad i stort sett havererade var deras kompetens alltför ”grund” för att de antingen ska kunna hålla sig kvar eller återkomma på arbetsmarknaden när konjunkturen vände.

Har vi alltså här mött en ny grupp, som är 2000-talets nya underklass, där vägen genom välfärdssystemet går via lös förankring på arbetsmarknaden på grund av för grund kompetens, genom kontakt med socialförsäkringarna och/eller socialtjänsten och att de sedan hamnar inom socialpsykiatri? Om detta är en korrekt iakttagelse går inte att utsäga från det lilla material som här studerats, inte heller med de frågor som ställts. Men materialet väcker frågan.

Vad som går att säga om deltagarna vid Solstråkets verkstad är att de har uppskattat verksamheten, att de tyckt sig delta i denna med ett gemensamt ansvar. Delaktigheten kan ses mer som en känsla än ett faktiskt medbestämmande, eftersom inte fler än fem av de 13 intervjuade rapporterar att de varit med och fattat olika beslut.

En annan iakttagelse är att de intervjuade beskriver verksamheten som ett förvärvsarbete – deras beskrivning antyder att det är ”som om” det var ett arbete de utförde på Solstråket. Att en sådan kultur hade utvecklats under den korta projektiden framstår som inte helt orimligt med tanke på de kommentarer deltagarna ger, till exempel att andra deltagare utgjort ”fel” målgrupp som skickats till projektet, det vill säga människor som inte klarar arbetet på Solstråket. En annan kommentar som pekar på det, är utsagan som att det är en ”klockren” affärsidé. En annan aspekt av detta är att det tycks ha utvecklats en sorts hierarki, som egentligen inte har med formell kompetens att göra utan med något annat. Något som förstärker intrycket av att projektet egentligen blev något annat än vad som ursprungligen var avsikten, är betydelsen av att lokalen inte låg så till att verksamheten skulle kunna förknippas med psykiskt funktionshindrade personer.

En central fråga om något har förändrats för deltagarna i och med deltagande vid Solstråket. Något *helt* nytt har de kanske inte lärt sig, men det framstår ändå som att de fått en del nya impulser. Fem personer uppger emellertid att de faktiskt gör andra saker nu än före deltagandet i projektet.

Slutligen ska här kommenteras den upprördhet som ett par av deltagarna visade i fråga om hur projektet avslutats. Det inte svårt att förstå den deltagare som menade att det skulle ha gått ut skriftlig information redan från början om att projektet var tidsbegränsat. Det är inte heller svårt att förstå att flera av deltagarna hoppas på att projektet ska fortsätta i en eller annan form liksom att det ska utvecklas med IT-café och motsvarande.

Det som utifrån kan ses som besvärande - om än inte helt ovanligt - är hur de båda organisationerna Studieförbundet Vuxenskolan liksom socialtjänsten i Solna stad hanterar det gemensamma projektet - eller snarare undviker att hantera det. Hade detta gjorts på ett korrekt och väl övervägt sätt hade inte deltagarna ställts inför att - ”poff” - så var det slut!

Egen slutkommentar

Tre iakttagelser går att göra. Den första är att Solstråkets verkstad inte uppfyllt målen i fråga om vilken målgrupp verksamheten skulle vända sig till. Samtidigt är det just det som är poängen - projektet *hittade* en annan målgrupp. Det kan inte ses som särskilt problematiskt, med tanke på de personer som de facto blev deltagare - deras position i förhållande till arbetsmarknaden är ganska svag. På så sätt kan sägas att det trots allt blev rätt målgrupp som kom till Solstråkets verkstad.

Den andra iakttagelsen är de intervjuade deltagarna så ofta talar om verksamheten *som om* det var ett vanligt arbete, en vanlig affärsverksamhet. Eftersom avsikten med projektet var att det på sikt skulle utvecklas till en deltagarstyrd verksamhet, till exempel i form av socialt kooperativ och på sikt erbjuda deltagarna egen försörjning - kan inte heller denna utveckling anses vara problematisk. Möjligen är problemet att projektet inte hann utvecklas så långt. Även om deltagarna haft en känsla av delaktighet, har de inte varit med och bestämt olika saker. I stället kan data tolkas som att det utvecklats en sorts hierarki, vilket sannolikt inte var avsikten med projektet. Får en sådan utveckling fortsätta, bli risken uppenbar att det blir svårt för andra, nya deltagare att komma in i verksamheten.

Den tredje och sista iakttagelsen är att i ett projekt som detta möts två kulturer - om inte fler. Den ena kännetecknas av teknisk och rationell problemlösning, den andra är bärare av en omvårdnadsideologi. För den första handlar det om att hitta praktiska lösningar på praktiska problem, för den andra handlar det om att hitta lösningar på komplexa, sociala problem. Det är egentligen ganska självklart att det kan uppstå problem i samarbetet. En förutsättning för att samverkansprojekt av denna karaktär ska nå framgång är bland annat att det finns en förankring i de organisationer som medverkar. Att så inte varit fallet i detta projekt framgår av att det inte funnits en fungerande styrgrupp - vilket alltså kan ha lett till att deltagarna ställs inför att det plötsligt tar slut nästan innan det börjat. Detta resultat är egentligen det mest problematiska.